

Asia: VN/4728/2025

## **Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Lausunnon keskeinen sisältö.**

Vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta lähtötason painokertoimissa tulee huomioida tilanteet, joissa perusopetuksen arvosanoja on yksilöllistetty, tai tilanne, jossa henkilöllä ei ole perusopetuksen päättötodistusta mutta jolla koulutuksen järjestäjä arvioi muuten olevan edellytykset tulla valituksi vaativan erityisen tuen koulutukseen.

Vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestämisen edellytykset tulee varmistaa rahoitusjärjestelmässä siten, että alueelliseen kysyntään ja koulutustarpeisiin vastaaminen on mahdollista myös tulevaisuudessa, ja muuttuviin tarpeisiin on mahdollista vastata ennakoiden.

Vaativan erityisen tuen koulutuksen tarpeen kasvu, opiskelijoiden tuen tarpeiden kasvu sekä muut toimintaympäristön muutokset viime vuosina ovat vaikuttaneet koulutuksen järjestäjien kustannuksiin merkittävästi. Rahoituksen korotuskertoimia vaativan erityisen tuen osalta tulee tarkastella vuoden 2025 kustannusten ja ennakoidun kustannuskehityksen valossa.

Rahoituskertoiminen tasossa ja koko rahoitusjärjestelmässä tulee huomioida järjestelmän ohjaus- ja kannustevaikutukset laajasti. Rahoitusjärjestelmän tulee huomioida vaativan erityisen tuen koulutuksen tehtävä, tarkoituksenmukainen resursointi ja kohderyhmä osana koko koulutusjärjestelmää.

Vaativan erityisen tuen koulutuksen tarjontaa tai kapasiteettia ei tule ohjata rahoitusjärjestelmän kautta kertoimilla, jotka vaikuttavat keskimääräiseen opiskelijavuotta tai opiskelijaa kohden myönnettävään rahoitukseen riippumatta koko toiminnan volyyymistä. Mikäli ammatillisen koulutuksen resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen edellyttää vaativan erityisen tuen

koulutuksen rahoitusosuuden tai sen kasvun rajoittamista, katsomme että tämä on mahdollista tehdä muulla tavalla kuin laskennallisen rahoituksen korotuskertoimien kautta. Rahoituskertoimien kautta tehtävä vaikutus johtaa tilanteeseen, jossa koko toiminnan toimintaedellytykset ja laatu heikkenevät.

#### **Lausuntonne koskien asetuksen 1 §:ää (opiskelijavuoteen kuuluvat päivät)**

-

#### **Lausuntonne koskien asetuksen 2 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien laskenta)**

-

#### **Lausuntonne koskien asetuksen 3 §:ää (lähtötason painokertoimet)**

Lähtötason painokertoimissa maksuttoman koulutuksen osalta tulee huomioida tilanteet, joissa perusopetuksen päättötodistuksen arviointia on yksilöllistetty osittain tai kokonaan.

Lähtötason painokertoimissa maksuttoman koulutuksen osalta on lisäksi huomioitava tilanne, jossa perusopetuksen päättötodistusta ei ole esimerkiksi tilanteessa, jossa maahan muuttaneella henkilöllä ei ole aikaisempaa koulutusta, eikä hän saa sairauden, vamman tai muun vaikean oppimisvaikeuden takia perusopetuksen oppimäärää suoritettua lasten tai aikuisten perusopetuksessa.

#### **Lausuntonne koskien asetuksen 4 §:ää (kustannusryhmä- ja muut painokertoimet) ja liitettä**

-

#### **Lausuntonne koskien asetuksen 5 §:ää (korotuskertoimet)**

Asetusluonnoksessa esitetyt vaativan erityisen tuen järjestämisen korotuskertoimet ovat merkittävästi alemmat kuin hallituksen esityksessä HE 161/2024. Asetusluonnoksen mukaisilla kertoimilla arvioitu rahoitus vuodelle 2026 aiheuttaa vaativan erityisen tuen oppilaitoksissa merkittävän toiminnan ja talouden sopeutustarpeen, joilla on vaikutusta koulutuksen vaikuttavuuteen ja koulutustarjontaan.

Vaativan erityisen tuen koulutukseen osoitettu rahoitus on 2020-luvun alusta kattanut ja ylittänyt toteutuneet kustannukset, huolimatta toiminnan merkittävästä kasvusta. Varsinaisilla suoritepäätöksillä ja lisäsuoritepäätöksillä jaettu rahoitus on opiskelijavuosien määrän kasvun perusteena kasvanut huomattavasti. Vaativan erityisen tuen koulutuksen rahoituksen ja kustannusten kasvu perustuu suurimmalta osin valmentavien koulutusten kysynnän kasvuun oppivelvollisuusudistuksen myötä. Opiskelijavuosien määrän lisäksi kustannusten kasvuun on vaikuttanut Telma -koulutuksen suhteellisen osuuden merkittävä kasvu. Kysyntään vastaaminen on tapahtunut osittain kasvattamalla opetusryhmien kokoa ja lisäämällä tilatehokkuutta, mikä on näkynyt opetuksen järjestämiseen liittyvien haasteiden kasvuna.

Koulutuksen järjestäjien tulos on perustunut merkittävästi varainhoitovuoden lopussa myönnettäviin lisäsuoritepäätöksiin, ja toisaalta varovaisuusperiaatteella tehtävään budjetointiin. Vuoden 2025 osalta kustannukset tulevat useilla koulutuksen järjestäjillä ylittämään suoritepäätöksellä myönnetyn rahoituksen. Niillä koulutuksen järjestäjillä, joilla vuoden 2025 talousarvio on laadittu ylijäämäisenä, tulos tulee toteutumaan merkittävästi aikaisempia vuosia pienempänä.

Simulaatiolaskelmien perusteella vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäjien valtionosuusrahoitus laskisi verrattuna vuodelle 2025 myönnettyyn rahoitukseen. Toiminnan volyymi on kuitenkin edelleen kasvanut vuoden 2025 aikana. Kasvu tulee käytännössä valmentavien koulutusten kysynnästä. Tähän kysyntään on ollut käytännössä vastattava, merkittävä osa valmentavien koulutusten opiskelijoista tulisi joka tapauksessa osoitettuna vaativan erityisen tuen koulutukseen.

Asetusluonnoksessa esitetyt kertoimet pohjautuvat tietojemme mukaan vuoden 2023 kustannustietoihin, jolloin vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäjien rahoitus oli kustannustietojen keruun mukaisia kustannuksia suurempi. Esitettyjen kertoimien perusteella ennakoitu valtionosuusrahoitus vuonna 2026 ei vastaa kustannusten kehittymistä.

Jakson 1/2023 – 12/2023 kuluttajahintaindeksin muutos (inflaatio) oli noin 3 % ja tämä ei näy vielä täysimääräisesti kustannustiedoissa vuonna 2023. Jaksolla 1/2024 - 12/2024 inflaatio on ollut alhaisempi eli 0,44 % ja vuodelle 2025 ennustetaan noin 2 %:n inflaatiota riippuen ennustelaitoksesta.

Vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäjien henkilöstökulut kasvavat merkittävästi vuosina 2025 ja 2026 työmarkkinaosapuolien sopimien TES-korotusten myötä. Lisäksi uutta henkilöstöä on jouduttu palkkaamaan opiskelijoiden yksilöllisiä tuen tarpeita vastaavasti ohjaajan tai avustajan tehtäviin. Toiminnan kulurakenteen takia henkilöstökustannusten kasvulla on tavanomaista suurempi vaikutus koulutuksen toteuttamisen kustannuksiin.

Viime vuosien kustannuskehitys sekä tuleviin kustannuksiin vaikuttavat seikat huomioiden esitämme, että vaativan erityisen tuen koulutusten korotuskertoimet määritellään vuoden 2025 tason kustannusten sekä lähivuosien ennakoitujen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella.

Kertoimissa tulee huomioida vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäjien toiminnan ja opiskelijavuosien allokaatio eri koulutusmuotojen kesken. Tässä on tapahtunut muutoksia oppivelvollisuusudistuksen voimaantulon jälkeen. Valmentavien koulutusten osuus on kasvanut ja

kasvaa edelleen vuonna 2025. Lisäksi yksilöllistä tukea (käytännössä henkilökohtaista ohjausta) tarvitsevien opiskelijoiden suhteellinen osuus Telma -koulutuksen opiskelijoista on kasvanut.

Uudistuva lainsäädäntö poistaa käytöstä erillisen rahoitusluokan, jonka perusteella opiskelijalla joko on ollut tai ei ole ollut tarvetta henkilökohtaiselle avustajalle. Tämä muutos on toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen, ja mahdollistaa joustavamman ja monipuolisemman yksilöllisen tuen järjestämisen. Muutos ei kuitenkaan kokonaisuutena vähennä yksilöllisesti järjestettävän tuen tarpeita.

Myös tästä syystä on perusteltua, että koulutuksen järjestämisen kustannuksia ja vaativan erityisen tuen korotuskertoimia tarkastellaan vuoden 2025 tietojen perusteella, jotta opiskelijoiden tuen tarpeiden laajuus tulee huomioitua ajantasaisesti.

**Lausuntonne koskien asetuksen 6 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)**

-

**Lausuntonne koskien asetuksen 7 §:ää (suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)**

-

**Lausuntonne koskien asetuksen 8 §:ää (työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)**

-

**Lausuntonne koskien asetuksen 2 lukua (opiskelijapalaute)**

-

**Lausuntonne koskien asetuksen 3 lukua (työelämäpalaute)**

-

Aavikko Antti

Live säätiö - Ammatillisten erityisoppilaitosten verkosto AMEO